

НАРОД

Рукописи се не враћају.

Огласи и белешке плаћају се по погодби.

Редакција је у улици Франковој бр. 20.

Главни уредник
ДРАГ. С. ГОГИЋ

„Народ“ излази сваког дана по подне.

Штампарња се налази у Франковој улици бр. 20.

Власник

КРСТА Љ. МИЛЕТИЋ

Колико је векова требало да се у истини стигне дотле да је »Брат мио које вере био.« Тиранија и лукавство непријатељево није се устручавало ни од каквих средстава да нас омету у томе сазнању. Дуго је времена прошло али се пришло циљу. И данас на дан рођења Бога и човека, истине и правде, срећни смо што најсрдачније можемо пожелети срећан тај празник нашој браћи Хрватима и Словенцима.

ЈЕДАН ДОКУМЕНАТ

ЧЛАН ПЕТИ.

Црна гора се одриче својих претензија на Спич, Хај и Нехај.

Аустроугарска са своје стране у моменту кад буде анектирала Босну и Херцеговину, ослободиће Бар од своје контроле, која јој је била дата Берлинским уговором од 1878.

ЧЛАН ШЕСТИ.

Ако Аустроугарска зарати с Русијом или са Србијом, црногорска влада држаће се најстрожијег неутралитета и спречаваће и сузбијати на своме земљишту, све покушаје чији би био циљ да изазову забуну и неред или нанесу удар у то доба постојећем стању у империји његовог императорског и краљевског апостолског величанства.

Ако Турска нападне Црну Гору, Аустроугарска ће јој указати своју дипломатску и новчану помоћ и гарантује јој, у најгорем случају, целокупност њеног земљишта у облику статуса кво анте белум (стање пре рата).

ЧЛАН СЕДМИ.

Ако Аустро-угарска зарати са Италијом, његово краљевско височанство књаз Црне Горе уступиће јој Барско Пристаниште са околним војним положајима за основу делања аустроугарске флоте и војске — ово само за трајање тога рата, а за накнаду од 5 милиона круна, која ће се свота исплатити приватној каси његовог краљевског височанства књаз Црне Горе, Николе.

ЧЛАН ОСМИ.

Ако Аустро-угарска зарати са Турском, било да нападне Турску или ова њу, Црна Гора ће јој дати оружану помоћ. Основа операције аустроугарске војске биће положаји пред Митровицом (Косово Поље, а и Скопље и до Солуна) а основа операција црногорске вој-

ске биће планински предели северне Албаније.

У случају успеха ове две савезне војске, Црна Гора се неће противити да Аустроугарска присвоји себи Ново Царски Санџак, Стару Србију, централну Албанију и Македонију. Аустроугарска са своје стране, употребиће све свој утицај велике силе да се северна Албанија дода земљи његовог краљевског височанства књаз Црне Горе.

ЧЛАН ДЕВЕТИ

Ако Аустро-Угарска успе, за време, док ова погодба између високих уговарајућих страна буде у сили, да оствари своје намере о склапању савеза (федерације) балканских држава и да ту федерацију придода својим садањим наследним државама, под највишом превлашћу и свемоћним суверенством свога узвишеног Владара из дома Хабсбурга, у ту федерацију ући ће, по себи се разуме, и Црна Гора, као њен саставни део, са пространим аутономијом.

И његово императорско и краљевско апостолско величанство император Аустро-Угарске уступиће његовом краљевском височанству књазу Црне Горе, Николи, и његовим законитим потомцима, у овој новој констелацији (склопу) круна и држава под тријумфујућим крилима Црног Орла место веома угледно и достојно за слуга са свима владарским атрибутима (називима) и преимућствима, какви буду приликама одговарали. Уз то Он ће придодати његовој наследној земљи, Црној Гори, под његову краљевску власт, области Боке Которске, Херцеговине и северне Албаније до Дрима, над којим ће Му признати грађанску и административну управу.

Његово краљевско височанство књаз Црне Горе, ценећи високу великодушност његовог императорског и краљевског апостолског величанства, пристаје да допусти, у својој држави, слободу практике и ширења католичко-римске вере и да даде ванредне повластице аустро угарској индустрији и трговини и призна и одобри надмоћност немачког језика и освајајућег великонемства.

Високе уговарајуће стране задржавају себи право, да у повољном моменту, поново расмотре овај члан и боље одреде његове појединости.

ЧЛАН ДЕСЕТИ

Ова погодба ступа на снагу одмах кад буде потписана и важиће двадесет година, рачунајући од дана кад је потписана. У случају, ако на шест месеци пре истека тога рока од 20 година, ни једна од високих уговарајућих страна не буде изјавила жељу да ова погодба престане важити, она ће остати у сили још једну целу годину, рачунајући од дана кад једна или друга од високих уговарајућих страна буде ту жељу изјавила. Али, ако, у одређени дан њеног престанка, један или други од савезника буде у рату, овај споразум важи да факто (због тога чина) све дотле док мир не буде закључен. Одлучили смо и одлучујемо, да ова погодба има силу закона између обадве наше земље.

Написано у два примерка у Бечу, јуна 1907 године.

Франа Јосиф с. р.
Никола с. р.

ЗА ПРАВУ СЛОБОДУ

Њујорк. — Министар Војни Бекер у једном говору је изјавио:

Север и Југ, Исток и Запад уједињени су у великом брству и издржавају данашњу кризу јуначки и са одлучношћу, коју бодри једина воља: морамо победити!

Цивилизован свет уједињено се у борби против аутократије: али не смемо заборавити, да ми немамо монопол демократије. Кад победа буде постигнута и Хоенцолерни и Хабзбурзи буду искључени, мораћемо

бити срећни што смо били међу првима, који смо прихватили демократију и демократске установе. Први триумф биће победа на бојном пољу, други ће бити, кад наши синови, вративши се на своја огњишта, донесу кући вест, да је свету обезбеђена демократија.

Нека Бог убрза тај дан!

НОВЕ МЕРЕ

Вашингтон. — Трговачко одељење министарства војног јавља да су ооуостављени сви транспорти за Шведску, Норвешку и Данску. Свама извозницама, који су тражили дозволу за извоз саопштено је, да се неће давати никаква дозвола за извоз, док се не виде резултати започетих преговора. Међутим природа преговора држи се у тајности. Тако исто апсолутно је непознат дан, кад би ови преговори могли да буду решени.

ДОБАР ПОЧЕТАК

Лондон. — Дописник Дејли Мел «на енглеском фронту» пише:

Први сусрет нашег експедиционог корпуса са Немцима на италијанском фронту био

ДАЛМАЦИЈА

II.

Најзнатнија далматинска острва јесу: Раб, Паг, Ольб, Силба, Дуги, Улац, Пашман, Шолта, Брач, Хвар, Вис, Корчула, Ластово, Млет и Шипан.

Силно развијена обала пружа будним бродарима у олуји сигурна склоништа у опасним часовима, и у свако доба глупе ноћи. И најмање острвце краје у свом крилу љубав за свога земљака.

Заливи, који се попут норвешких фјордова дубоко усекоше у копно, јесу Новиградски, Шибенски, Камтелански, Неретвански и најдивнији Боко-Которски залив.

Камтелански залив, као природна лука, у савезу са вароши Сплет, има услове, да постане највећа трговачка лука на словенском југу. Згоднио постављеним железничким пругама ова би лука у трговини тукла и Трст и Ријеку (Фијуму).

Градови далматински јесу сваки за себе жива историја. Зидне градске, отворите споменици и гробнице причају о њиховој величини и слави још пре Христа па до данас.

Многе су олује преиле преко њихових кровова, небројане су бујице народа прошле њиховим улицама и изчезавале једна за другом.

По броју становништва највећа далматинска варош је Сплет или Сплат, како га не-

је успешан. Одмах првих дана наши су авијатичари оборили један немачки аероплан више Пјавс. Четири наша апарата прошло је на немачку обалу да извиде равнице на северном сектору. Кад су се приближила на 5 миља напали су их пет немачких албатроса од којих су два одмах оборена. Непријатељу је стигло појачање, али су наши пилоти успели да униште још један непријатељски апарат.

ТУРСКА ПОСЛА

Лондон. — Од када су савезничке трупе ушле у Јерусалим, варошко становништво не трпа више глад као под Турцима. Оскудица у намрницама била је у последње време врло велика, варошито је оскудевало сиромашно становништво, пошто су цене биле баснословне.

То је било настало услед тога што су турски официри највећи део хране куповали за војску и пунили војна слагалишта, а плаћали све папирним новцем. За тим су тм намрницама трговали, пре продавајући их богатим грађанима за злато, чија је вредност била пет пута већа од папирног новца.

гови становници, који су и кавци, зову, и траже од свакога, да га — и с првим — тако назива. — Броји око 30.000 становника.

Сплет по свој прилици долази од «Spalatum» од чега «Spalato», што је пак дошло од латинске речи «Palatium», значи Палата (ивор). На месту, где се данас налази унутрашњи град Сплет, стајала је величанствена палата римског цара Диоклецијана. Ту је при крају свога владања цар пролазио дане и вечери и са тересе свог двора посматрао у тихом мору свлуете свога царског дела, док је четири километра на север брђио живот и раскош улицама старе Салоне (Солин). Прође и Диоклецијан и римско царство првије вјевци пропасти, а на брђима над Салоном појавише се Авари. Сручише се дивље хорде и окренуше под мач и огањ Салону, а преостатак варошког становништва успео је да се спасе и склонио се у ову палату, која је већ у унутрашњости струнула, а ту подигоше своје стамбене. Још данас сачувани су спољашњи зидови ове палате и с јужне стране, лицем на море, све данашње куће дограђене су и уздигане међу оним колосалним ступовима. Унутра у палати био је Диоклецијанов маузолеј који је за хришћанства претворен

у храм и данас стоји под именовом цркве Светог Дује.

Затим имамо варош Задар, која је иначе главно провинцијско место. У Задру је седиште Царског Намесника и покрајинског Сабора. Нема више од 20.000 становника.

Трећа варош по реду била би Дубровник. Ову варош по дагоше стари становници не срећног града Епидаура, Елдиброс грчке насеобине. На југоистоку од данашњег Дубровника близу данашње варошице Цават и двају острва Мркани и Бобаре лежао се велики грчки град Епидаурос. Услед једног страховитог земљотреса цела је варош уопнула у море. И данас се пратишњи виде у мору трагова његових зидана. — Становништво, које је на време набегло, од катастрофе, подигло је варош Дубровник, и назвало га »Лауза«, што значи на старом грчком језику »од хриди«. И збоља ови становници, од страха нове невоље, изабрали су хрид, на којој сазидаше град, где се и данас налази; од Лауза су Римљани створили »Рагуза«.

Али Дубровник, каквог га данас видимо, то је споменик из словенског његовог доба. Његове градске зидине и данас потсећају на некад цветљу дубровачку републику, чији су бродови под заставом Светог Влада разносли светом славу мале али напредне југословенске државе, а његови наученици играли важну улогу у просвећеној западној Европи, и песници певали о народној души народним језиком, док је остали део нашега троименог народа био под турским јармом или чувао мачем у руци преостали део своје земље а и осталу Европу од нових турских хорда. Дубровник са својим прјест

внштем Грузом има 12.000 душа.

Котор, познат из доба владања илерске краљице Теуте, лежи у крајњем углу бокоторског залива и броји око 5000 становника. — Можемо још да помислимо варош Шибеник у северној Далмацији у истоименом заливу са 8.000 становника.

Као мање приморске вароши бројимо: Нин, Биоград на мору, Скрадан, Трогир, Омиш, Макарску, Метковић, Сто. Цават, Рјасан и Будву, затим на острвима: Корчулу, на истоименом острву; Хвар, Стариград и Јелсу на острву Хвару; Милну и Супетар на Брачу; те Раб и Пав на истоименим острвима.

У загорју имамо вароши: Бенковац, Квин, Сињ и Имотски.

САВЕТОВАЊА

Цирих. — Јављају из Беча: под председништвом цара Карла одржан је у петак Крунски Савет. Присутствовали су: аустријски министар председник Сајдлер, мађарски министар председник Векерле, шеф Врховне Команде генерал Арц и неколико аустријских и мађарских министара.

ФОК И ВЕГАН

Париз. — Како би се дала могућност генералу Фоку да се посвети потпуно функцијама, које врши као шеф главног штаба француске војске у министарству војном, то ће га у савезничком вишем Ратном Савету заменити дивизијски генерал Веган, који је био начелник штаба код генерала Фока.

Говорећи о лекарима, посплачик вели, да су постали робови милитаризма. Раде како им наређују виши официри. Посланик Питони каже, да су погранична места, за све три године рата, потпуно уништена.

Трогедишња војна диктатура, без икакве контроле, још је више отуђила народности између себе. Још се и данас догађају такве ствари, које изазивају у иностранству велико нерасположење против Аустрије. Било је интервирано много хиљада политички сумњивих лица, и никакав протест није помогао.

Било је и таквих случајева, да су неки официри били најпре одликовани због храбрости и услуга учинених монархији, па онда затворени и интернирани на основу какве анонимне пријаве. Многе породице биле су гоњене. Многе породице биле су гоњене, затваране и мучене, ако је која њихов члан пребегао на страну непријатеља. На овакав начин не може се уредити унутрашње стање у Аустрији.

ИЗ РУСИЈЕ

Цирих. — »Утро Росијик« из Москве, једине вароши, која је услед одлучног држања типографа сачувала слободу штампе, доноси тачан резултат избора за Уставотворну Скупштину. Болшевици имали су већину у војсци, али у великим варошима нису добили ни четвртину гласова. У Харкову добили су 10 хиљада гласова, а њихови противници 38 хиљада. Слични резултати констатовани су и по другим варошима. Због овога максималисте желе да спрече отварање Уставотворне Скупштине. Према вестима максималиста, изабрано је: 148 максималиста, 88 минималиста, 13 украјинских социјалиста, 13 кадета, 14 Јевреја и 7 изван странака.

У савету народних комесара, Лењин и Троцки раде на своју руку, без обзира на остале чланове и изазивају непрестане сукобе. Революционарни социјалисти прете да ће употребити силу, ако се народу не да могућност да слободно изрази своју вољу.

Петроград. — Украјинске трупе су изјавиле, да ће оружаном руком бранити Уставотворну Скупштину, ако би се максималисте усудили да је распусте. Украјинци за тај случај предлажу да се Уставотворна скупштина дресели у Кијев. Централни комитети железничара и поштанских чиновника потпомажу овакво држање.

Лондон. — Пишу из Одесе:

Мисао да и Одеса уђе у Украјину узима све више маха.

Све прокламације објављене у Одеси потписане су од команданта трупа Одесе, који је именован од централне Украјинске Раде.

Лондон. — 2 децембра позачава стража за спољну и унутрашњу службу у Палати Тавријској пустила је у палату изабраће посланике за Уставотворну Скупштину пошто је исцрпно прегледала и справе појединих посланика.

Педесет посланика од револуционарних социјалиста и кадета држали су дан пре тога кратку седницу, али утврдили мали број присут-

них одлучили су, да одложе отварање Уставотворне Скупштине за доцније, настављајући ипак свакеданшње седнице.

Максималистички комесар Палате упозорио их је на то, да ће спречити салом свако ново састајање, нагласивши да нарочито неће трпети присуство кадета.

Петроград. — Максималисте су поставили трупе околу Тавријске Палате, а и у самој палати налази се јака посада с артиљеријом.

Ни један посланик не може ући без дозволе максималиста.

Војници су извршили претечајну у канцеларијама Централног Комитета Кадетске странке и у стану револуционарног социјалисте Чернозова.

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ФРАНЦУСКИ КОМИНИКЕ

На десној обали Мезе обе артилерије биле су доста активне у области Дуомона и на фронту шуме Ла Шом.

ЕНГЛЕСКИ КОМИНИКЕ

Јуче по подне непријатељ је покушао испад на наше положаје јужно од Епеи, али је одбијен. Преко ноћ друга непријатељска одељења, која су покушала да се приближе нашим линијама у близини Монши де Пре, такође су одбијена.

У ноћ 9 децембра наши авиони су извршили неколико излета и бомбардовали непријатељске аеродроме у Де-

ни Вестрем, Мариакерк и Костакер. Добијени су врло добри резултати на свима тачкама. Бачено је око шест тона бомба. Наши апарати су се вратили неповређени.

ИТАЛИЈАНСКИ КОМИНИКЕ

Непријатељ је извршио жестоке нападе на западном сектору висоравни Азјего, нарочито на положаје Бизо и Монте Валдела. Непријатељ је прешао италијанске положаје које је артиљеријска ватра изравнала, али је на задњим положајима задржан, одакле су Италијани предузели снажне противнападе, који су дали задовољавајуће резултате.

Берсаљери су отерали јаку непријатељску одељења на лево обалу Пјаве Векна.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

ЛОНДОН. — Краљ Хецаза опсео је варош Медину уз припомоћ енглеских трупа.

ЛОНДОН. — Благодарећи силном налету наших трупа, освојен је Витлејем без напада.

РИМ. — Италијанске трупе су 7 децембра заузеле вис Азолане, што спречава непријатеља у његовим нападима на Монте Грапа. Држање алпинаца било је сјајно. Борба је трајала целог дана у атмосфери пуној загушљивих гасова. Непријатељски губици били су огромни. Непријатељ је изгубио три дивизије. Командант 4 аустријске дивизије генерал Пфефер-тешко је рањен, као и команданти 7 и 8 аустријске бригаде.

ЛОНДОН. — »Руске Вједомости« саопштавају да је генерал Каледин упутио један проглас Козацима, у којима им скреће пажњу на немачке лажи, као да су неки Козаци издали козачку ствар. »Немци сад желе да победе Русију интригама, пошто не могу да је победе силом.« Генерал Кале-

дин завршава позивом на борбу против издајника из Петрограда.

ПАРИЗ. — »Еко де Парис« јавља да се многобројне америчке трупе сваког дана искрцавају у Француској, и да је њихов превоз удвојен.

ПАРИЗ. — Пти Паризијен« сазнаје да су Немци предузели строге мере против максималистичке пропаганде на источном фронту.

ПАРИЗ. — »Матен« јавља да су Чехо-Словаци, да би бранили слободу своје земље, тражили да их уврсте у редове француске војске. Генералу Жанену стављено је у дужност да организује чешко-словачки корпус.

ПАРИЗ. — Лорд Милнер, члан енглеског ратног савета и Лорд Цецил приспели су овде. Обојица су имали дуже разговоре са г. г. Клемансо, Пишоном и генералом Фоком.

БЕРН. — Генерал Леман, бранилац Диежа, кога су пустиле немачке власти, присуствовао је овде. Он је посетио белгијског и француског посланика.

Из земље сумњивих

Цирих. — У аустријским делегацијама настављено је расправљање о грлицима у војсци. Више посланика же стоко је напало на одвратан и нечовечан систем аустријског милитаризма.

Посланик Валднер протествовао је против држања аустријских официра према грађанству које је изазвало многобројне сукобе, особито у Крањској, где је говорник дуго времена вршио војничку службу. Затим је напао на систематско мешање војних команда, на војне судове.

Посланик Стрибри дуго је говорио о прикупљању добровољних прилога међу војницима и подофицирима, са којим се приређују разне патриотске забаве и оргије у част официра.

Најтежа је судбина, вели говорник, оних војника, који су означени као »политички сумњиви« или као »политички непоуздани«. Њих прегоне и официри и подофицири. Говорник износи као пример случај са 15 учитеља и 1 сељаком, који су као »политич-

ки сумњиви« били упућени на руски фронт.

Чим су дошли у своју јединицу, командант их је навео пред остале војнике и пошто их је напао са најпогрднијим изразима, заповедио је осталима да их убију као псе, ако примете да намеравају да побегну. — ко буде пуцао на ове битанге — рекао је командант — учиниће ми највећу услугу и задужиће ме. Загрлићу га као свога брата.

Све »политички сумњиве« шаљу у немачке или у мађарске пукове. Ту се њихов живот претвара у пакао. Ни хово се стање не поправља ни у случају да буду рањени.

У њиховом болесничком билтену забележено је да су »сумњиви« и као такве прогонили и лекари и болничарке. На фронт их поново шаљу са још незарађеним ранама. Употбељују их на најтеже послове, без обзира на професију. Да једног чешког војника огласе за сумњивог довољно је да му се докаже да је био члан којег соколског друштва.